

Зовнішнє незалежне оцінювання 2012
року з української мови і літератури
(Основна сесія № 1)

Тест
Частина 1
Українська мова

1. На другий склад падає наголос у слові
А однаковий
Б добовий
В щовесни
Г сантиметр

2. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка
А перелаз..те, стежин..ці, памороз..
Б уман..ський, люд..ми, пісен..ці
В л..лється, поглян..те, гір..кий
Г волос..кий, брун..ці, різ..блення

3. Спільнокореневим до слова «колоти» є
А кілочок
Б довкілля
В колосальний
Г заколоситися

4. Помилково вжито слово в рядку
А винайняв квартиру в центрі
Б запросив до вітальні
В розповів про відрядження
Г приїхав вісім років назад

5. Неправильно утворено форму слова у варіанті
А два студенти
Б самий головний
В сімома голосами
Г віддаси потім

6. Неправильно побудовано речення
А Побачивши в магазині нову енциклопедію, я захотів її переглянути.
Б Ще не ходячи до школи, мама читала мені вірші Марійки Підгірянки.
В Слухаючи доповідь однокласниці, ми робили деякі нотатки.
Г Створюючи виставу, режисер суттєво осучаснив текст класичної п'єси.

Прочитайте текст і виконайте завдання 7–10.

(1) Поза хатами стежка розширювалась і прямувала попід кам'яною горою до самісінького ліска. (2) Між деревами ховався невеличкий струмок, у ньому – завжди холодна й різка джерельна водиця. (3) Трохи віддалік дорога круто забирала праворуч, і опускалася *в/низ* до річки, блакитний відблиск якої було [...] видно *з/верху* дерева. (4) *На/весні* річка в цьому місці широко розливалася, затоплюючи собою велику ділянку землі, а влітку, коли вода спадала, на лузі селилося безліч усякої дрібної звірини, і великий птах там полював. (5) Аж ген від отого лісочка, що *не/виразно* синів удалині, і до високого пагорба був його луг.

7. На місці пропуску в третьому реченні має бути слово

- А добре
- Б легко
- В суттєво
- Г гаразд

8. Окремо в тексті треба писати сполуку слів

- А з/верху
- Б в/низ
- В на/весні
- Г не/виразно

9. Простим є речення

- А перше
- Б друге
- В третє
- Г п'яте

10. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

- А першому
- Б другому
- В третьому
- Г четвертому

11. Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка

- А юридичний, щеплення, більярд
- Б дзюдоїст, Ольвія, шампінйон
- В шлягер, Бессарабія, узбережжя
- Г щитоносець, Макіївка, дюжина
- Д б'ють, від'єднання, барельєф

12. Лексично неправильне словосполучення утворить іменник *легіон* із прикметником

- А іноземний
- Б почесний
- В військовий
- Г промисловий
- Д жіночий

13. Прочитайте уривок.

Сонце з батогом промін(1)я – вогнян(2)ий погонич.

Навпростець по небі – сині хмари в перегони.

На куделі верховіт(3)я сиве павутин(4)я

Підпирає далечін(5)ю гори сині.

Подвоєні літери треба писати на місці всіх цифр, ОКРІМ

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4
- Д 5

14. Усі слова написано правильно в рядку

- А викладацький, молотьба, вохкість
- Б карпатський, дорожчати, робітництво
- В криворізький, об'їжджати, французський
- Г інтелігентський, сонячний, надхнення
- Д тюркський, свідотство, соняшник

15. Літеру *и* треба писати в кінці кожного прислівника в рядку

- А по-лицарськ..., по-вовч..., завбільшк..., трич..
- Б навулачк..., заоч..., по-корейськ..., навпак..
- В по-лисяч..., почаст..., пошепк..., навколішк..
- Г мовчк..., по-угорськ..., зсередин..., по-латин..
- Д по-людськ..., завглибшк..., трох..., насторож..

16. Прийменник *у* на місці пропуску слід уживати в усіх словах рядка

- А перебував ... Ватикані, експонат ... музеї, наймиліше ... світі
- Б поїхати ... відрядження, птах ... небі, купити ... аптеці
- В побувати ... Львові, квітник ... саду, покласти ... узголів'я
- Г приведення ... відповідність, участь ... форумі, оселя ... рушниках
- Д висновок ... статті, запевнили ... добросусідстві, вишня ... цвіту

17. Неправильно побудовано словосполучення

- А п'ятнадцять хвилин десятого
- Б зараз одинадцята
- В за п'ять хвилин сьома
- Г пів на першу
- Д буду після дев'ятої

18. Помилку в утворенні імені по батькові допущено в рядку

- А Григорівна, Савович
- Б Олексіївна, Миколайович
- В Павлівна, Антонович
- Г Андрієвна, Васильович
- Д Юліанівна, Ілліч

19. Неправильно утворено форму наказового способу дієслова в рядку

- А пишемо
- Б пишімо
- В пиши
- Г пишіть
- Д хай пише

20. Правильно вжито прийменник у варіанті

- А виконувати по зразку
- Б вишивати по шовку
- В лекція по історії
- Г проживати по адресі
- Д їхати по виклику

21. Слово «здавалося» є вставним (окремі розділові знаки пропущено) у реченні

- А Усе довколишнє *здавалося* їй перевитим піснями, веселими чи сумними, як буває пройнятий сяєвом сонця простір.
- Б Багатьом *здавалося* що й увесь півострів зараз палає в пожежах, адже куди не глянь – звідусіль шугає вогонь, тріщить, гуде в деревах, жаркий, агресивний.
- В Кущ *здавалося* і зимою зелене, бо коли танули сніги, то на світ пробивалося його цупке зелене листя, не змучене холодом, не скалічене морозом.
- Г Широкі промені вдарялися об кам'яні плити, курилися золотим димом, від чого *здавалося* що все тут пливе, рухається, злітає в просторі.
- Д Уже придивилася до його очей і побачила: те, що *здавалося* байдужістю, насправді було мудрістю й глибоко захованим стражданням.

22. Відокремленою обставиною можна замінити підрядне речення в рядку
- А Сергій був дуже задоволений, що поборов своє хвилювання.
 - Б Коли згадую улюблені пісні, ноги самі пускаються в танок.
 - В Щойно дівчина вийшла на сцену, її зустріли бурхливими оплесками.
 - Г Треба бути обережним, якщо не хочеш потрапити в халепу.
 - Д Лиш ми вирушили в дорогу, став накрапати дрібненький дощик.
23. Складнопідрядне речення з підрядним наслідку утвориться, якщо до частини «Уся дорога була занесена снігом...» додати
- А оскільки вчора була сильна хуртовина.
 - Б хоча надворі вже була рання весна.
 - В ніби лежала товста пухова перина.
 - Г тому що не була розчищена від заметів.
 - Д так що не можна було доїхати до міста.
24. Замініть фразеологізм одним словом.
<i>Фразеологізм</i>	<i>Значення</i>
1 до сьомого поту	А занадто
2 на всю губу	Б щиро
3 з притиском	В тяжко
4 на чистоту	Г суворо
	Д рясно
25. З'ясуйте синтаксичну роль виділених у реченні слів (цифра позначає наступне слово).
- Українській класичній (1)прозі (2)завжди була (3)властива яскрава (4)поетичність.
- А підмет
 - Б присудок
 - В означення
 - Г додаток
 - Д обставина
26. З'ясуйте типи односкладних речень.
<i>Тип односкладного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 називне	А Шкода даремно згаяного часу.
2 означено-особове	Б Гостей зустрічали щиро, з хлібом-сіллю.
3 неозначено-особове	В Кришталевий промінь сміливого сонця.
4 безособове	Г Допоки горіти буде долоні твоєї дотик.
	Д Поверни золоті її очі, сині хвилі і вітер весни.

27. Доберіть приклад до кожного випадку вживання тире.

<i>Розділовий знак</i>	<i>Приклади</i>
1 тире між підметом і присудком	А Тонкі брови, русяві дрібні кучері, рум'яні губи – усе це дихало молодою парубоцькою красою.
2 тире перед узагальнювальним словом	Б Здобути волю – то мій рай.
3 тире при відокремленій прикладці	В Я тільки тепер побачив село – нужденну купку солом'яних стріх.
4 тире в безсполучниковому реченні	Г Від малих дітей голова болить, а від великих – серце.
	Д Прийде осінь – у засіках буде хліб золотий.

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені в реченні слова (цифра позначає наступне слово).

Надвечірнє сонце, (1) *вихопившись* із хмари, кинуло коротку тінь під пнями, (2) *навколо* (3) *яких* літо (4) *щороку* кораловим намистом розсипає запашну суницю.

- А займенник
- Б дієприслівник (форма дієслова)
- В прислівник
- Г прийменник
- Д сполучник

**Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків)
і виконайте завдання 29–36.**

Антуан де Сент-Екзюпері

(1–8) Цей знаменитий поет-мислитель і пілот-винахідник став героїчною легендою Франції, коли на зміну героям приходили виконавці. Як живий, він усміхається до нас сердечною усмішкою в мільйонах книг, позбавлених спокусливого сюжету і все ж таки чи не найбільш читаних на всіх континентах. Він дивиться в Людину і шукає рідної душі, щоб навести на свою хвилю. «Я люблю пробуджувати в людині шляхетні почуття. Можливо, у мене покликання відкривати джерела». Джерела любові й самопожертви, обов'язку й відповідальності... Бо «бути людиною – означає бути за все відповідальним».

(9–16) Один з перших відкривачів повітряних просторів, Сент-Екзюпері зумів ніби з висоти поглянути на сучасний світ. Син віку техніки й сам людина науки, він був «страшенно невдоволений турботами своєї цивілізації», яка гарячково підносила над людиною систему матеріальних винаходів, забуваючи, що вони служитимуть лише опорою в пошуку духовних цінностей. Вічно тривожний і в щось заглиблений, він прозирає далеко крізь свою епоху, позначену наступом фашизму, який «накидав пріоритет одного народу над іншими народами, однієї думки над іншими думками».

(17–19) Екзюпері поважав розум, але думав, що «розум набуває цінності лише

тоді, коли служить любові». Він неухильно йшов до великих істин, упевнившись, що найголовнішого очима не побачиш: найглибше бачиш тільки серцем...

(20–24) Кожен новий твір Екзюпері – це крок в опануванні нової смуги життя. Тридцять років принесли йому багато відкриттів, бо це роки близького знайомства зі світом. Він їде до Індокитаю, об'їздить Німеччину. Він довіряє лише власним очам: «Мені плювати на режим: найважливіше знати, який тип людини створюється тим ладом».

(25–30) Насувалася катастрофа, не просто на нього – на Францію. І тут до нього приходять і стають над усім думи про кризу цивілізації – «спадок вірувань і знань, здобутих віками, не завжди виправданих логікою, але виправданих самих у собі, як шляхи, що кудись ведуть, бо вони відкривають людині її внутрішні простори». Усі надії письменник покладає на внутрішню силу французького Ополу.

(31–35) Екзюпері знав, що не можна жити вчорашнім днем, не прозираючи в завтра: «Минулого не переробити, але теперішнє лежить у безладді, як матеріал під ногами будівничого, і вам належить виконувати майбутнє». Крізь тимчасові, ще не розв'язані війною проблеми він бачить найтривожнішу: «Повернути людям духовний зміст, духовні клопоти».

(36–39) У години самотності, що нагадувала самотність пустелі, поринав на дно спогадів і на розгойданих хвилях уяви плекав «Маленького принца». Він повертався в дитинство – крізь десятки років, наповнених болем утрат і гіркою дум, – і вже не знаходив у ньому безтурботної радісної усмішки.

(40–46) Маленький принц дивиться на світ дорослих мудрими очима: він усе розуміє. У своїх міжпланетних мандрівках він натрапляє на ті самі феномени, які оселилися на Землі. Тільки він швидко проходить повз них зі смутною посмішкою, бо навіки прикутий душею до своєї маленької планети. Він уміє приручати, по-дитячому серйозно допитуватися. Але висміювати не вміє: він сприймає серцем. Він прийшов з планети, де треба щодня виполювати баобаби. Бо коли їх не розпізнати вчасно – потім не позбудешся.

(47–52) Маленький принц розуміє більше за дорослих, бо вони дивляться на світ до всього звиклими очима, і кожен заклопотаний лише собою. Тоді як «добре бачиш тільки серцем». Він знає також, що люди на землі не знаходять того, чого шукають: «тим часом його можна було б знайти в єдиній троянді або в ковтку води». Цей сумний світ примарився людині, яка зрозуміла, що розгубила духовну спадщину й опинилася серед пустелі.

(53–55) Тональність казки гармоніює з настроями Екзюпері тієї пори. Він жив одним прагненням – «брати участь»! «Мене почують тільки тоді, коли я й мої товариші будемо знову ризикувати життям за нашу справу».

(56–58) Було щось символічне в тому, що востаннє листів він над країною дитинства й останнього листа написав до матері. 31 липня 1944 року з Корсики майор Екзюпері зробив свій дев'ятий політ, з якого не повернувся.

(59) До визволення Франції не дожив місяця.

(60) Але він став її піснею.

*За Є. Свєрстюком,
605 слів*

29. За стильовими ознаками текст є

- А науковим
- Б художнім
- В публіцистичним
- Г офіційно-діловим

30. Найважливіше для Екзюпері, на переконання автора тексту, –
- А «бути за все відповідальним» (рядок 8)
 - Б «ризикувати життям за нашу справу» (рядок 55)
 - В «знати, який тип людини створюється тим ладом» (рядки 23–24)
 - Г «повернути людям духовний зміст» (рядки 34–35)
31. Згадуючи про «*кризу цивілізації*», яка так непокоїла Екзюпері (рядок 26), автор має на увазі
- А книги, позбавлені захопливого сюжету
 - Б безвідповідальність тих, хто наділений владою
 - В захоплення матеріальними вигодами
 - Г занепад вікових духовних надбань людства
32. На переконання автора тексту, «*тональність казки “Маленький принц” гармоніює з настроями Екзюпері тієї пори*» (рядок 53), тому що письменник
- А був одним із перших підкорювачів повітряних просторів
 - Б так само вважав, що повинен бути за все відповідальним
 - В також любив троянди і мріяв про час, коли знову їх побачить
 - Г знав, що на його батьківщину насувалася страшна катастрофа
33. Фразеологізм ужито в реченні
- А «Один з перших відкривачів повітряних просторів, Сент-Екзюпері зумів ніби з висоти поглянути на сучасний світ» (рядки 9–10).
 - Б «Кожен новий твір Екзюпері – це крок в опануванні нової смуги життя» (рядки 20–21).
 - В «Екзюпері знав, що не можна жити вчорашнім днем, не прозираючи в завтра» (рядки 31–32).
 - Г «Тридцять роки принесуть йому багато відкриттів, бо це роки близького знайомства зі світом» (рядки 21–22).
34. Пишучи про Екзюпері, автор
- А намагається перевтілитись у свого героя, зануритись у вир його проблем
 - Б захоплюється його талантом, розуміє проблеми, шляхи розв’язання яких шукав письменник
 - В возвеличує письменника, створює довкола нього ореол мученика, якого світ не сприймав
 - Г прагне бути безстороннім, дати виважену характеристику поглядів і вподобань письменника

35. У тексті немає мікротеми
- А самотність Екзюпері
 - Б фронтові подвиги майора Екзюпері
 - В подорожі Антуана де Сент-Екзюпері
 - Г останній політ майора Екзюпері
36. Засобом міжфразового зв'язку першого та другого речень тексту (рядки 1–4) є
- А лексичний повтор
 - Б вставне слово
 - В сполучник
 - Г займенник

Частина 2

Українська література

37. На Савур-могілі відбуваються події твору
- А «Бондарівна»
 - Б «Чи не той то хміль»
 - В «Маруся Богуславка»
 - Г «Віють вітри, віють буйні»
 - Д «Ой Морозе, Морозенку»
38. «*Мутен сон бачив у Києві на горах*» герой «Слова про Ігорів похід»
- А Володимир
 - Б Святослав
 - В Всеволод
 - Г Олег
 - Д Ігор
39. «*Янокорюсь вашій волі для вас запервого жениха, вам у годного, піду за муж... перенесу своє горе*», – говорить своїй матері
- А Маруся Дрот
 - Б Леся Череванівна
 - В Наталка Полтавка
 - Г Катря Гримач
 - Д Галя Гудзь

40. *«Батьком української повісті»* називають
- А Івана Котляревського
 - Б Григорія Квітку-Основ'яненка
 - В Пантелеймона Куліша
 - Г Панаса Мирного
 - Д Михайла Коцюбинського
41. *«Чоловічок сей був у короткій старенькій свитині, у полотняних штанях, чоботи шакапові, попротоптувані – і пучки видно. Хіба по шаблі можна б догадуватися, що воно щось не просте: шабля аж горіла од золота; да й та на йому була мов чужа. І постать, і врода в його була зовсім не гетьманська»,* – це портрет
- А Кирила Тура
 - Б Івана Шрама
 - В Якіма Сомка
 - Г Матвія Гвинтовки
 - Д Івана Брюховецького
42. У Чигирині, Лисянці, Лебедині, Умані відбуваються події твору
- А «Кайдашева сім'я»
 - Б «Мартин Боруля»
 - В «Гайдамаки»
 - Г «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
 - Д «Чорна рада»
43. Історія розбійника Василя Гнидки лягла в основу твору
- А Марка Вовчка
 - Б Василя Стефаника
 - В Ольги Кобилянської
 - Г Панаса Мирного
 - Д Івана Нечуя-Левицького
44. *«З серії кумедних подій виростає реальна і трагічна за своєю суттю картина життя селянства, яке потрапило з кріпосницького ярма у безвихідь нових пореформених відносин»,* – сказано про твір
- А «Чорна рада»
 - Б «Камінний хрест»
 - В «Кайдашева сім'я»
 - Г «Маруся»
 - Д «Тіні забутих предків»

45. Рядки

*Я на вбогім сумнім перелозі
Буду сіять барвисті квітки,
Буду сіять квітки на морозі,
Буду лить на них сльози гіркі*
написано

- А Тарасом Шевченком
- Б Іваном Котляревським
- В Максимом Рильським
- Г Лесею Українкою
- Д Миколою Вороним

46. Танець головного героя в сюжеті твору «Камінний хрест» є

- А кульмінацією
- Б зав'язкою
- В розвитком дії
- Г експозицією
- Д розв'язкою

47. Паралель до казки про курочку рябу наявна в творі

- А «Чари ночі»
- Б «Пісня про рушник»
- В «Лебеді материнства»
- Г «Українське альфреско»
- Д «О землі втрачена, явися!..»

48. «Стану я, гляну я – скрізь поточки як дзвіночки, жайворон як золотий», – писав

- А Павло Тичина
- Б Андрій Малишко
- В Максим Рильський
- Г Володимир Сосюра
- Д Богдан-Ігор Антонич

49. Біблійну оповідь про Каїна й Авеля нагадує конфлікт твору

- А «Три зозулі з поклоном»
- Б «Тигролови»
- В «Україна в огні»
- Г «Маруся Чурай»
- Д «Подвійне коло»

50. У царині пригодницького роману працював
- А Володимир Винниченко
 - Б Іван Багряний
 - В Юрій Яновський
 - Г Микола Хвильовий
 - Д Олександр Довженко
51. *«А взагалі батьки були нічого собі люди. Підходящі. За двадцять чотири роки спільного їхнього життя... послав їм Господь усього тільки сімнадцятеро дітей, бо вміли вони молитись Милосердному»*, – писав про своїх батьків
- А Микола Фітільов
 - Б Панас Рудченко
 - В Іван Лозов'ягін
 - Г Олександр Кандиба
 - Д Павло Губенко
52. *«Філологічним водевілем»* назвав автор свій твір
- А «Стилет чи стилос?»
 - Б «Балада про соняшник»
 - В «Зачарована Десна»
 - Г «Мина Мазайло»
 - Д «Я (Романтика)»
53. *«Чомусь я часто, коли не щодня згадую про Сосницю і про вас усіх, особливо про батька і про Вас, моя рідна старенька мамо. Очевидно тому, що й сам уже сивий..., почав визирати в холодне чуже вікно – а чи не пливуть до мене в гості молоді літа деснянською водою на дубах»*, – писав про задум свого твору
- А Олександр Довженко
 - Б Юрій Яновський
 - В Остап Вишня
 - Г Іван Багряний
 - Д Григір Тютюнник
54. У рядках *«Із звичайного став незвичайним, став щедрим, багатим, багатшим за царів, королів!.. Наченапоєний чарами, тільки й жив він тепер своїми золотими видіннями, отими снопами, її красою, тільки й ждав, коли вийде з гауптвахти та знов гайне до своєї циганочки»* йдеться про
- А Григорія Многогрішного
 - Б Сашка Діденка
 - В Мусія Половця
 - Г Василя Кравчину
 - Д Степана Радченка

55. Образи «версальців» та «інсургентів» постійно фігурують у думках героя твору

- А «Україна в огні»
- Б «Тигролови»
- В «Я (Романтика)»
- Г «Подвійне коло»
- Д «Місто»

56. Появу в кінці ХХ століття « *нової літератури, іронічної, видовищної, котра пародіювала ідеологічні кліше, відроджувала форми барокової гри, озвучувала новий маскарад персонажів і ролей*» пов'язують із

- А постмодернізмом
- Б романтизмом
- В імпресіонізмом
- Г неоромантизмом
- Д експресіонізмом

57. Установіть відповідність між назвою твору та його темою.

<i>Назва твору</i>	<i>Тема твору</i>
1 «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»	А трагедія братовбивства в селянській родині
2 «Тигролови»	Б вимушена еміграція українських селян за океан
3 «Маруся»	В життєпис злочинця на широкому суспільному тлі
4 «Земля»	Г трагічне кохання сільської дівчини і міського хлопця
	Д бунт вільнолюбної особистості проти тоталітарного режиму

58. Установіть відповідність між автором та цитатою з його твору.

<i>Автор твору</i>	<i>Цитата з твору</i>
1 Павло Тичина	А «Молюсь і вірю. Вітер грає / І п'яно віє навкруги...»
2 Андрій Малишко	Б «Мріють крилами з туману лебеді рожеві, / Сиплють ночі у лимани зорі сургучеві...»
3 Василь Симоненко	В «О слово! будь мечем моїм! / Ні, сонцем стань! Вгорі спинися...»
4 Максим Рильський	Г «Думами, думами – / Наче море кораблями, переповнилась блакить...»
	Д «Рідна мати моя, ти ночей не доспала / І водила мене у поля край села...»

59. Установіть відповідність між персонажами того самого твору.

<i>Персонаж</i>	<i>Персонаж</i>
1 Гриць Бобренко	А Марфа Яркова
2 Антоніо Пальма	Б Уля Розсоха
3 Григорій Многогрішний	В Христя Хуторна
4 Мокій Мазайло	Г Наталка Сірко
	Д Галя Вишняк

60. Установіть відповідність між назвою твору та художнім напрямом (стилем).

<i>Назва твору</i>	<i>Художній напрям</i>
1 «Intermezzo»	А романтизм
2 «Кайдашева сім'я»	Б імпресіонізм
3 «Маруся»	В експресіонізм
4 «Гайдамаки»	Г сентименталізм
	Д реалізм

Частина 3 ВЛАСНЕ ВИСЛОВЛЕННЯ

Прочитайте наведений текст.

Добро завжди має перемагати – це ми знаємо з дитинства. Але ж відомо, що будь-яка перемога пов'язана з певним насильством.

Як добро має перемагати в нашому недоброму світі?

Викладіть Ваш погляд на цю проблему.

Сформулюйте тезу, наведіть два-три переконливі аргументи, що найкраще підтвердять Вашу думку. Проілюструйте Ваші міркування посиланнями на приклади з художньої літератури чи інших видів мистецтва (зазначте автора й назву твору, укажіть проблему, порушену митцем, художній образ, через який проблему розкрито, наведіть цитату з твору тощо), історичними фактами або випадками з життя. Не переказуйте змісту художнього твору, не давайте повної характеристики образів. Сформулюйте висновки.